

ICONDATA

INTERNATIONAL CONFERENCE ON DATA SCIENCE & APPLICATIONS

October 3-6, 2019
Balıkesir - TURKEY

PROCEEDINGS
BOOK

e-ISBN
978-605-031-662-9

KAZ DAĞLARI
EDREMIT, BALIKESİR

Editors

Murat GÖK
Emre DANDIL
Hüseyin GÜRÜLER

Volume 1
Full-text Book

GEMBA akademi
Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri

zenginveri

Yeni Habercilik Arayışları Kapsamında Blockchain Tartışmaları

Banu SAYAR¹, Tahsin Eren SAYAR²

¹Yalova Üniversitesi, Yalova, TÜRKİYE

¹Yalova Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İletişim Sanatları, Yalova, TÜRKİYE

Özet

Tüm dünyayı etkisi altına alan küreselleşme rüzgarıyla beraber temel pusulasından çok uzağa savrulan gazetecilik, bugün geline nokta kendisine atfedilen toplumsal rolü yerine getirme noktasında eleştirilmektedir. İktidar, toplum ve medya üçgeninde; ekseninin topluma dönük olması gereken medya, ortaya çıktığı ilk günden itibaren bu konuda iyi bir sınav verememiştir. Kişisel, siyasi ve ticari beklentilerin ön plana çıkmasıyla göz ardı edilen kamu yararı ise yeni dünya düzeninde çoğu kez kitabî bilgi olmanın ötesine geçememiştir. Bu bağlamda yaygın medyadaki eşitsizliklerin çözümünü genellikle teknolojik gelişmelerde arayan gazetecilik mesleği, bugünlerde ise çeşitli konulara dair enformasyon kaydı tutmak için oldukça elverişli bir platform olan Blockchain rüzgarının etkisinde kalmaktadır. Bu kapsamdan hareketle ele alınan çalışmada, genellikle kripto para uygulamaları ile bilinen ancak bunun yanı sıra merkezi olmayan bir kayıt sistemi anlamına gelen Blockchain teknolojisinin denetim ve manipülasyondan uzak yapısı sayesinde gazetecilik mesleğinin içinde bulunduğu çıkmazlara karşı sağlayacağı katkılar üzerinde durulacaktır. Ayrıca Blockchain teknolojisine yöneltilen eleştirileri de göz ardı etmeden konu ile ilgili diyalektik bir bakış açısı ile analiz yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Blockchain, Gazetecilik, Veri Bilimi

Research of New Media Products in the Context of Network Economy

Abstract

Journalism, which sweeps far away from the basic compass with the globalization wind that has influenced the whole world, is criticized for fulfilling the social role attributed to it. In the triangle of power, society and media; The media, which should be oriented towards the society, could not give a good test on this subject from the first day of emergence. The public interest, which was ignored when personal, political and commercial expectations came to the fore, often could not go beyond being a book of knowledge in the new world order. In this context, the journalism profession, which usually seeks to solve the inequalities in the media in general, is under the influence of the Blockchain wind, which is a very favorable platform for keeping information on various topics. In this study, it will be emphasized that the contribution of the Blockchain technology, which is generally known with cryptocurrency applications, but which is a decentralized registration system, to the dilemmas of the journalism profession, will be emphasized. In addition, it will be analyzed with a dialectical point of view without ignoring the criticisms directed to Blockchain technology.

Keywords: Blockchain, Journalism, Data Science

1 Giriş

Günümüzün karmaşıklaşmış toplumlarında olaylar, insanlara kitle medyası tarafından sunulmaktadır. Fakat modern yaşamın hiç olmadığı kadar hızlanması ve insanların hiç olmadığı kadar çok enformasyona maruz kalması ise yayıncılık pratiklerinin değişmesi ve bilindik haber formatlarının baştan yazılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Ancak hem medyanın siyasi ve ticari ilişkilerinin bağlayıcılığı hem de yoğun enformasyon akışı nedeniyle doğru habere ulaşmak kolay olmamaktadır. Bu gerçeklerden

hareketle medyanın tarafsızlığı miti iflasa sürüklenmiş ve tüm dünyada etkili ve kuşatıcı bir medya arayışına girilmiştir. Böylesi bir ortamda gazetecilik mesleği varlık gösterebilmek adına teknolojik gelişmelerin rüzgarını arkasına almak zorunda kalmıştır. Bu gelişmeler kalemde matbaaya, internetten Blockchain'e kadar çeşitlilik göstermektedir. 2000 yılının başlarında adını ilk kez duyduğumuz kripto paralar, Blockchain teknolojisini de beraberinde getirmiştir. Blockchain, en basit anlamda dışardan hiçbir müdahalenin yapılamadığı şifrelenmiş işlem takibi

sağlayan ve her bir kullanıcının bilgisayarında ayrı ayrı depolanan dağıtık bir veri tabanı –her ne kadar tam anlamıyla bir veri tabanı olmasa da– olarak tanımlanabilmektedir. Blockchain'in gazetecilik alanında kullanılması fikri ise oldukça yeni gelişim göstermektedir. Blockchain temelli gazetecilik anlayışı, gazetecilik mesleğine getirilen en temel eleştirilerin başında gelen doğru ve tarafsız haber aktarmaması yönündeki söyleme karşı bir argüman olarak geliştirilmektedir. Dünyanın çeşitli noktalarında uygulanmaya başlayan ve son dönemdeki pek çok projenin konusu olan Blockchain temelli gazeteciliğin, sisteme dahil olan habere müdahalenin mümkün olmadığı bir meslek pratiği vaat ettiği söylenmektedir.

2 Doğru Haber Arayışı

Geleneksel habercilik kuramlarına göre haberin nitelikleri sıralanırken ilk iki sırada doğruluk ve gerçeklik ilkelerine yer verilmektedir. Haberin doğru olması haberde verilen bilgilerin doğru olması anlamına gelmektedir. Doğru haber, sadece doğrulanabilir 'olguları' doğru ve nesnel olarak sunulmasını değil, habere konu olan kişilerin görüşlerini de doğru aktarmayı, görüşlerle olgular arasında net bir ayrım koyulmasını gerektirmektedir. Gerçeklik ilkesi ise habere konu olan bilgilerin gerçeğe uygun olması ve verilen habere konu olan içeriğin haber verildiği sırada olayla ilgili duruma uygunluk anlamına gelmektedir. Doğru ve gerçek habere ulaşmak tarihin her döneminde okuyucu/izleyici için büyük önem taşıırken haber verici/gazeteci için ise çeşitli nedenlerden dolayı göz ardı edilmesi olagelmektedir. Doğru ve gerçek haberciliğin önündeki engellerin en önemlileri, ilgili medya kuruluşunun içerisinde bulunduğu siyasi ve tecimsel ilişkilerdir. Yıllar içinde çapraz ve yatay tekelleşmelere maruz kalarak şirket yapısına bürünen medya kuruluşları, her şirket gibi kar maksimizasyonunu öncelemektedir. Dolayısıyla temel habercilik felsefesinde yer aldığı şekli ile basının "kamu yararı" ve "icraatları toplum adına denetleme" kaygısı ile yayın yapmak yerine tiraj, reklam ve kar odaklı bir yayın çizgisi izlediği gözlenmektedir. Karlarını maksimize etmeyi amaçlayan her ticari işletme gibi 'rasyonel' hareket eden medya; bilgi verme, ekonomik, siyasi ve kültürel konularda kamuoyu oluşturma, bilinçlendirme ve yönlendirme gibi görevlerini görünürde korumuş, gerçekte ise göz ardı etmiştir.

Böylelikle de tüm dünyada etkili ve kuşatıcı bir medya arayışına girilmiştir. Bu arayış sırasında gazetecilik mesleğinin en büyük yardımcısı geçmişte olduğu gibi bugün de teknolojik gelişmeler olmuştur. 90'lar ile birlikte gerçek anlamda dünya sahnesine merhaba diyen internet, pek çok sektörde olduğu gibi gazetecilik alanında bir dizi yeniliği beraberinde getirmiştir. Bu gelişmenin devamındaki gelişen sosyal medya ise kullanıcılara bambaşka bir deneyim sunmuştur. Sosyal medyanın geleneksel medyaya oranla sahip olduğu birçok yeni özellik, kısa sürede sivrilerek toplumun birçok kesimine etki etmesine neden olmuştur. Bu özelliklerden en önemlilerinden biri şüphesiz ki insanların birbirleriyle olan karşılıklı iletişimlerini güçlendirmesidir. Bu durum neticesinde insanların bilgi paylaşımı, profesyonel olarak birtakım süzgeçlerden geçmemeye başlamıştır. Her ne kadar bu durum zaman zaman sosyal medyada bilgi kirliliğine neden olsa da aynı zamanda her kesimden insanın istediği bilgiyi istediği yerde paylaşabilmesine yol açmıştır.

3 Gazetecilik ve Teknoloji

Gazetecilik mesleği ortaya çıktığı ilk günden itibaren teknolojik gelişmelere başat olarak ilerleme kaydetmiştir. İlk gazete nüshaları da bir teknoloji ürünü olarak kabul edilirken gerçek büyük kırılmanın ile telgraf ve matbaanın icadı ile yaşandığını söylemek mümkündür. Telgraf ile birlikte iletişimin ulaşımdan bağımsızlığı sağlanmışken matbaa ile de çok daha büyük sayılarda üretim yapılmış ve üretilen gazeteler geniş kitlelere ulaştırılabilmektedir. Ancak yayıncılık alanın bugün bildiğimiz anlamda yaşadığı dönüşüm internetin sağladığı imkanlarla gerçekleşmiştir. İnternet, habercilik sektörünü hem heyecanlandırmış hem de büyük kitlelere ulaşmak için yeni fırsatlar yaratmıştır. Öyle ki geçtiğimiz 30 senede iletişim teknolojilerinde yaşanan yükseliş yeni iletişim tür ve biçimlerini dahi meydana getirmiştir. Yeni mecra olan internet enformasyon iletimi açısından bir yandan tek tipçi kitle üretimini bir kenara bırakarak bireyi tekrar ön plana çıkartırken, diğer yandan da sınırsız özgürlük ortamı yaratarak bireylerin bilgiye sansürsüz erişimine imkân yaratmaktadır. (1) Fakat bu noktada üzerinde durulması gereken bir diğer konu da iletişim teknolojilerinin gelişimi ile birlikte küreselleşen medyada, geleneksel habercilikten basının bir sanayi sektörü olmasına doğru bir geçişin yaşandığıdır. Bilgi, enformasyona dönüşerek, ticari anlamda bir meta haline

gelmiştir. (2) Ve günün sonunda gerek büyük ölçekli medya kuruluşlarının internet haberciliği platformları gerekse de sosyal medya uygulamaları üzerinden yürütülen habercilik faaliyetleri doğru habercilik için bir dizi engele takılmıştır. Gazetecilik içerisinde bulunduğu bu kriz ortamı, denetlenemeyen ve müdahale edilemeyen bir teknolojiye olan ihtiyacı yeniden gündeme getirmiştir. Bu özelliklere sahip olan ve aslında kripto paralarla birlikte hayatımıza giren Blockchain teknolojisinin doğru ve tarafsız haber akışı için kullanılabileceği yönünde bir bakış açısı günden güne yaygınlık kazanmaktadır.

3.1 Blockchain Teknolojisi

Blockchain, 2009 yılında Satoshi Nakamoto ismini kullanan, 35 yaşında ve Japon olduğunu söyleyen bir yazılımcının Bitcoin ismini verdiği kripto parayı üretmesiyle doğmuştur. (3) Bitcoin, arkasında fiziksel bir mal veya egemenlik yükümlülüğü olmayan, bunların yerine şifreleme kombinasyonu korumasına dayanan ve taraflar arasındaki anlaşmalara uçtan uca protokol ile tanıklık eden çevrimiçi sanal bir para birimidir. (4) Blockchain ise şifrelenmiş işlem takibi sağlayan bir dağıtık veri tabanı olarak tanımlanabilmektedir. Zincirleme bir modelle inşa edilen, takip edilebilen ama kırılmayan Blockchain teknolojisi, bir merkeze bağlı olmadan işlem yapmaya izin vermektedir. Böylece işlemler direkt olarak alıcı ile satıcı arasında ve güvenli bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Blockchain teknolojisinde veriler tüm kullanıcıların bilgisayarlarında dağınık olarak saklanmaktadır. Merkezi bir veri tabanı olmadığı için kaybolma veya çalınma riski de ortadan kalkmaktadır. Sisteme dahil olan herkesin ekleme yapabildiği ve yapılan eklemenin herkes tarafından görüntülenebildiği Blockchain'de herhangi bir değişiklik yapmak mümkün değildir. Depolanan veriler, şifrelerle korunmaktadır. Blockchain teknolojisinde veri blokları birbirine bağlı olduğu için geçmişteki bir bilgiyi değiştirmek mümkün değildir. Verilerin depolandığı tek ve merkezi bir veri tabanı olmadığı için kaybolma çalınma riski de ortadan kaybolmaktadır. Buna ek olarak, yapılan işlem hareketlerinin de kaybolma, değiştirilme imkânı yoktur. Blockchain teknolojisi ilk dönemlerde sadece kripto para yazılımları için kullanılsa da, zaman içerisinde bu yeni yapının farklı alanlarda kullanılabileceği keşfedilmiştir. Blockchain teknolojisi çeşitli konulara dair enformasyon kaydı tutmak için elverişlidir. (5)

3.2 Blockchain Temelli Gazetecilik Uygulamaları

Blockchain teknolojisinin en dikkat çeken özelliği, belirli bir Blockchain'e dahil olan kullanıcıların hiçbirisinin merkezi bir rol elde edememesi ve oluşturulan veride tek başına bir değişiklik yapamamasıdır. Bu sistemde her üye, yeni bloklar oluşturabilir ve bu blokların başkaları tarafından değiştirilmesine ya da silinmesine imkân yoktur. Çünkü oluşturulan her yeni bloğun bilgisi Blockchain'e dahil olan bilgisayarların hepsinde depolanır ve her bir blok bir öncekinin bilgisini de içerdiğinden yapılan bir değişiklik kendisinden sonra gelen bloklardaki bilginin de değiştirilmesini gerektirir. (6) Bu nedenlerden dolayı her geçen gün yeni bir sektör, Blockchain teknolojisini kendi süreçlerine adapte etmektedir. Bankacılık, Medya, Sağlık Hizmetleri, Siyaset, Emlak, Hukuk, Güvenlik, Eğitim, Kiralama Sistemleri, Yardım Kuruluşları, Finans bunların arasında yer almaktadır. Blockchain'in merkezi otoriteyi işlevsiz bırakan dağıtık yapısı, habere müdahale edilmesine, silinmesine ya da dezenformasyona uğramasına engel olduğu için gazeteciliğin geleceği için bir umut olarak görüldüğü söylemi her geçen gün daha yüksek sesle vurgulanmaktadır.

Blockchain'in sansürü yenmek için nasıl etkili olabileceğine dair örnek bir olay Nisan 2018'de Çin'de yaşanmıştır. Cinsel istismar mağdurlarını savunan bir grup, 1998 yılında yaşanan bir cinsel istismarı Blockchain teknolojisini kullanarak paylaşmıştır. Bir profesörün, öğrencisine yönelik gerçekleştirdiği iddia edilen istismar olayı, daha önce medya organlarında kendine yer bulamazken Blockchain'de paylaşılmasının ardından herhangi bir şekilde müdahale almadan varlığını korumuştur. Bugün dünyada Blockchain temelli gazetecilik pratiklerine ilişkin pek çok uygulama geliştirilmektedir. Bu uygulamalar özelde farklı amaçlara sahip olsa da hepsinin ortak amacı Blockchain teknolojisi ile doğru, gerçek, tarafsız, müdahalesiz ve sansürsüz haberleri kullanıcı ile buluşturmaktır. Bu çalışma kapsamında sayıları her geçen gün artmakta olan Blockchain temelli gazetecilik pratiklerinden bazılarına yer verilerek mevcut durumları ve çalışma prensipleri ile ilgili bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.

Civil Projesi

ConsenSys'in bir projesi olan Civil, temelde merkezi olmayan bir medya platformudur. Yayın

dünyasını etkileyen sorunların bazılarını çözmeyi amaçlayan Civil projesi, “sürdürülebilir bir gazetecilik için merkezi olmayan bir pazar” olduğu iddiasıyla yola çıkmıştır. Civil, gazetecilerin güvenilirliğine katkıda bulunan gazetecileri ödüllendirmek ve etik kurallarını ihlal eden gazetecileri ise cezalandırmak için Blockchain teknolojisini kullanmaktadır. Bir yayıncının etik standartları karşılamadığına inanan herkes “token” adlı kripto para vererek iddialarının değerlendirilmesini sağlamaktadır. Eğer şikâyetin asılsız olduğu ortaya çıkarsa, şikâyetinde bulunan kişinin yapmış olduğu ödeme iade edilmemektedir. Civil’in geliştiricileri bu sürecin anlamsız iddiaları azaltmaya yardımcı olacağını öngörüyor.

INP.PRESS

INP.PRESS blockchain teknolojisi ile ortaya koyulmuş, yapay zeka ve robot gazetecilik gibi yenilikleri bünyesinde barındıran bir haber platformudur. INP.PRESS’in amacı; insanlara daha doğru haberi daha hızlı bir şekilde ulaştırmaktır. Topluluğun amacı gerçeğe dayalı içeriği, haberi ve araştırma haberlerini blockchain ağları ile birleştirmektir. INP.PRESS platformu haber arşivciliğinde Blockchain teknolojisi ile şeffaflığa farklı bir boyut kazandırarak dijital arşivcilik görevini de üstlenmektedir. INP.PRESS, diğer medya kuruluşlarının yozlaşmasına yol açan; sahte gündem oluşturma ve yalan haberler ile reklam odaklı içerikler üretmek gibi gazetecilik etiğine ters düşecek davranışlardan uzak durmayı amaçlamaktadır. INP.PRESS, haber değeri taşıyan güncel olayların ve vakaların gözlemlerinin dengeli bir şekilde yayılmasını sağlayarak, ana akım medyaya alternatif, güvenilir ve demokratik bir haber kaynağı olmayı misyonu olarak belirlemiştir.

NYT Project

New York Times (NYT) da haberlerin ve habere söz konusu resimlerin orijinallliğini kontrol etmek için Blockchain teknolojisinden yararlanmayı planlamaktadır. Gazete, Blockchain projesi ile yanlış bilgilendirme ve bilgi kirliliğinin önüne geçmeyi hedeflemektedir. New York Times, haberin girdisi olan materyallerin kaynağını da Blockchain ile takip etmeyi planlamaktadır.

4 Sonuçlar

Tüm dünyayı etkisi altına alan küreselleşme rüzgarıyla beraber temel pusulasından çok uzağa savrulan medya, kendisine atfedilen toplumsal rolü yerine getirememektedir. Temel habercilik felsefesinden uzağa savrulan medya kuruluşları,

tek sesli ve tek yönlü bir enformasyon akışını sürdürmektedir. Enformasyona yönelik bu tekeli kıran en önemli araç ise 70’li yıllarda Amerikan ordusu tarafından askeri amaçla geliştirilen internet olmuştur. İletişimden eğitime, ekonomiden siyasete kadar pek çok alana bir dizi yenilik getiren internet, habercilik modelini haber merkezlerinden alarak merkezi olmayan bir kayıt defteri gibi kullanılan Blockchain’e taşımaktadır. Blockchain teknolojisiyle, merkezi otoriteye ihtiyaç duyulmayan, insanların belirli işlemleri yapmak konusunda merkezi bir otorite yerine kalabalığın şahitliğine ve onayına güvendiği yeni bir anlayış ortaya çıkmıştır. Blockchain sisteminin esası tek bir makama ya da kişiye güvenmek yerine teknolojiye ve katılımcı topluluğa güvenmektedir. Silinmez ve üçüncü kişilerin ulaşamadığı kayıtlar tutmaya müsait olan Blockchain sayesinde haberin güvenliği ve kalitesinin de artacağı tahmin edilmektedir. Blockchain teknolojisini kullanan haber platformları sayesinde haberi sansürlemenin imkânsız hale geleceği öngörülmektedir.

Kaynaklar

- [1] Akyazı E., Kara T., “Bilişim Çağının Haber Kaynağı Olarak İnternet Gazetelerinin Yaşlı Dostu Web Sitesi Kriterleri Açısından Karşılaştırmalı Analizi” International Journal of Social Sciences and Education Research, 1352-1363, 3(4), 2017.
- [2] Deniz Ş. “İnternet Teknolojisi ile Gazeteciliğin Değişen Anlamı ve Kamu Gözcüsü Olarak Araştırmacı Gazetecilik”. Mevzuat Dergisi, 1-25, 9(110), 2007.
- [3] Sütcü C., Ayetkin Ç., “Bitcoin ve Kripto Para ile İlgili Sosyal Medya Kullanıcılarının Girişimcilik Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC, 466-488, 8(3), 2018.
- [4] [4-5-6] Atalay G. “Blokzincir Teknolojisi ve Gazeteciliğin Geleceği” Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 45-54, 2(2), 2018.